

Küreselleşen Değerlerin Eğitim Kurumları Üzerine Etkisi

Ercan TATLIDİL*

Esmâ ESGİN GÜNDER**

Özet- İnsanlık tarihi boyunca toplumsal değişme süreci hem bireylerin yaşam tarzı hem de eğitim kurumu başta olmak üzere tüm toplumsal kurumlar üzerinde farklı etkiler yaratmıştır. 20.yy'ın son çeyreğinden itibaren başlayan ve 21.yy'ın ilk on yılında gide-rek artan küreselleşme süreci ekonomik, sosyal ve kültürel boyutlarıyla insanlık tarihi, daha önceleri yaşam deneyimine girmemiş yeni bir değişme sürecini yaşamaktadır. Bu bağlamda küreselleşmenin özellikle sosyal ve kültürel boyutlarının gelecekte, günümü-ze göre toplumsal sistem içinde yer alan sosyal kurumlar üzerinde daha etkili olacağı düşünülmektedir. Bu çalışmada, eğitim anlayışlarının toplumsal değişme kavramı çer-çevesinde kavramsal analizi yapılarak, küreselleşme sürecinin eğitim kurumu ve kültür üzerine etkileri ilgili alan yazınından elde edilen kuramsal verilerden hareketle irdelen-miştir. Küreselleşmenin özellikle kültürel boyutunun eğitim süreçlerine, politikalarına ve programlarına etkisi değerler sistemi çerçevesinde tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler- Toplumsal Değişme, Küreselleşme, Eğitim, Kültür, Değerler.

* Prof. Dr., Ege Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü

E-posta: ercan.tatlidil@ege.edu.tr

** Öğr. Gör., Celal Bayar Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü

E-posta: esmaesgin@hotmail.com

Giriş

Son otuz yıldır sadece çok gelişmiş endüstri toplumları değil, gelişmekte olan toplumlarda bilişim teknolojileri devrimini yoğun biçimde yaşamaktadırlar. Bilişim Teknoloji Devrimi ile birlikte giderek hızlanan değişim süreci toplumlar ve eğitim sistemlerinde farklı etkiler yaratmakta ve eğitim sisteminin hemen her kademesinde gerek bilginin üretilmesinde gerekse de üretilen bilginin paylaşılma açılmasında değişimler yaşanmaktadır.

Genel olarak bireylerde istenilen yönde davranış değişikliği meydana getirme süreci olarak tanımlanan eğitimin, yeni bilgiler üretme ve kültürel birikimleri yeni kuşaklara aktarmanın yanı sıra bireylerde demokratik anlayış ve tutumları geliştirme ve çağın gerektirdiği bilgi ve becerileri kazandırma sorumluluğu vardır.

UNESCO Eğitim Komisyonu, küreselleşme sürecinde eğitim kurumunun yukarıda sıralanan sorumlulukları yerine getirirken dört ilkeyi göz önünde bulundurması gerektiğine vurgu yapmaktadır. Bunlar (UNESCO'dan aktaran Doğan, 2002, s.91): 1. Öğrenmeyi Bilmek, 2. Öğrenmeyi Öğrenmek, 3. Bireysel Öğrenme, 4. Birlikte Yaşamayı Öğrenmek.

Bu bağlamda Tatlıdil ve Demircioğlu (1995, s.87) da eğitimin tanımının “*öğrenmeyi öğrenme*” ve “*nasıl öğreneceğini öğrenme*” şeklinde değiştiğini ileri sürerek, bu yeni tanımın yaşam boyu öğrenme felsefesinin vazgeçilmez bir öğesi olarak algılandığına dikkat çekmektedirler.

Değerler ve normlar toplumsal ilişki örüntüsü içinde bireylerin birbirleriyle olan ilişkilerini ve bireylerin içinde yer aldıkları toplumsal kurumların işleyişini düzenler. Özellikle, bireylerin farklı yaşam biçimleri içinde yerel bağlamda oluşturdukları etkileşim sürecinde içselleştirdikleri değerler, toplumsal mutabakat içinde toplumların ortak yaşam felsefesini oluşturan kapsam içinde yeniden yapılır.

Değerler, sadece hukuki normların şekillenmesinde etkin rol oynamaz aynı zamanda bireylerin hoşgörü kalıplarının genişliğinde toplumsal ahlakın gerçekleşmesini de sağlar. Belki bu nedenle günümüz çağdaş toplumları yazılı hukuk kadar yazılı olmayan değerlerin ortak mutabakat noktalarında buluşmasına özen gösterir.

Kültürün temel dinamikleri içinde yer alan değerler ve normlar bireylerin birlikte yaşayabilme erdemi zenginliğinde vazgeçilmez olgular olarak düşünülmektedir. Bireylerin sosyal grup ve toplumsal kurumlarla olan ilişkilerinde, kurumsallaşmış değerlerin işletilmesinde değerler aynı zamanda vazgeçilmez “etik kodlar” üretir (Tatlıdil, 2009). Bu yanı sıra değerler yalnızca bireysel değil aynı zamanda kurum-

sal, toplumsal ve kültürel kaynaklara dayanır ve bireylerce benimsenen değerler, tutum ve inançların rasyonelleşmesini sağlayarak davranışlara yön verir.

Bunun yanında değerler, değişime açık yapılardır. Özellikle, zaman içinde ortaya çıkan gereksinimleri karşılamak için değer önceliklerinde değişiklikler olabilir (Kuşdil ve Kağıtçıbaşı, 2000, s.59).

Kuşkusuz toplumsal değişmeyi etkileyen çeşitli faktörler vardır. Bu faktörler şu başlıklar altında özetlenebilir (Gökçe, 2009): “Bilim ve teknolojiadaki gelişmeler, kentleşme, demografik değişimler, ekonomik yapı, doğal çevre, siyasal yapı, eğitim, demokratik gelişmeler, değerler ve ideolojiler”dir. Bu faktörler arasında yer alan ve sosyal yapının da bir parçası olan eğitim, toplumsal değişimin hem öznesi (etkileyicisi) hem de nesnesi (etkilenen) durumundadır (Şişman, 2006). Toplumsal değişimler eğitim anlayışını ve uygulamalarını değiştirdiği gibi, eğitim yoluyla toplumun istenen ya da planlanan yönde değiştirilmesi de söz konusudur.

Bu bağlamda, yukarıda da ifade edildiği gibi eğitimi toplumun diğer alanlarındaki (ekonomik, siyasal ve kültürel) değişimlerden ayrı düşünmek mümkün değildir. Küreselleşme sürecinin özellikle kültürel boyutu değerler sisteminde kimi öncelikleri değişikliğe uğrattırken, eğitim anlayış ve uygulamalarını da etkilemektedir.

Küreselleşme Sürecinin Kültürel Boyutu

Gerek gündelik yaşamda gerekse entelektüel alanda tartışılan bir kavram olarak küreselleşme olgusu, ekonomiden siyasete, politikadan kültüre toplumun hemen her alanında belirleyici olmaktadır.

Her ne kadar 1960’larda McLuhan medya ve kültür alanında küreselleşmeye yakın bir anlamda “küresel köy” kavramını kullandıysa da, küreselleşme kavramını sosyolojide ilk önce “dünyanın küçülmesi” (Robertson, 1999, s.168), “dünyanın tek bir mekân haline gelmesi” süreci (Robertson, 1999, s.85) anlamında, Roland Robertson kullanmıştır (Ercan, 2002, s.122).

Küreselleşme, bir süreç olarak ele alındığında, sosyal, siyasal, ekonomik ve teknolojik boyutlara sahip birden fazla değişim sürecini ifade eder. Bu bağlamda küreselleşme, dünyada yaşayan insanların büyük bir kısmını kapsayan ve bunları tek bir toplumsal birimde, yani küresel toplumda bir araya getiren tüm süreçlere atıfta bulunur (Aktan, 2004, s.13).

Hall (1998, s.38) tarafından “bir dünya süreci” olarak da tanımlanan küreselleşmeyi modernliğin bir sonucu olarak gören Giddens (2004, s.69) ise, uzak yerleşimleri birbirlerine, yerel oluşumların millerce ötedeki olaylarla biçimlendirildiği ya da bunun tam tersinin söz konusu olduğu yollarla bağlayan dünya çapındaki toplumsal ilişkilerin yoğunlaşması olarak tanımlar.

Küreselleşme sürecinin ilk olarak gözlemlendiği alan olan ekonomik değişim sürecinde mal ve hizmet üretiminde belirlenen standartlar dünya pazarının ortak değerleri olarak kabul görmektedir. Politik ve kültürel bütünleşme ile de beşeri kaynak olarak insanın niteliği şekillenmektedir. Değişim bu bağlamda hemen her toplum için ortak standartlara ulaşmada insan kaynağına yapılacak yatırımın özelliklerini belirlemektedir. Değişen dünya düzeninde gelişmekte olan ülkeler, ekonomik kalkınmada gelişmiş dünya koşullarının öngördüğü rekabet sistemine uyum sağlamak zorunda kalmaktadır. Bu nedenle, toplumsal değişme sürecinde insan kaynağının özelliklerini değişen dünya koşullarına göre yeniden yapılandırması; ekonomik, politik ve kültürel bütünleşme sürecinde önemli yer tutmaktadır (Tatlıdil, 2010).

Küreselleşmenin ekonomik boyutunun yanı sıra kültürel boyutunun hız kazanması da hiç kuşkusuz iletişim teknolojilerindeki gelişmeler sayesinde olmuştur. Kültürel küreselleşme sürecinde yerel farklılıklar ortaya çıkarılarak, yerel kültürler birer zenginlik olarak yeniden yapılandırılmaktadır.

Özellikle, bilgi toplumunun değerlerinin ve demokrasinin şekillenerek gelişmesinde etkin olan kent toplumları, kendine özgü yaşam koşullarıyla, heterojen, mesleki örgütlenmelerin ön plana çıktığı, bireyin “ben” olarak toplumsal ilişkilerde yer aldığı örgütlü toplumlardır. Farklı çalışma ve yaşam koşulları içinde farklı alt kültürlerin ortaya çıkışı bireylerin kent alanlarında birbirine benzemeyen özelliklerinin doğmasına neden olmuştur. Demokratik işleyiş erdeminin ortaya çıkmasını sağlayan kentler, birbirine benzemeyen bireylerin birlikte yaşamalarına olanak tanımaktadır (Tatlıdil, 1994).

Kır-kent yaşam farklılıkları içinde toplumsal sınıf ve etnik grupların ürettiği alt kültür değerlerinin toplum sisteminin işleyişinde ortak değerlerde buluşması beklenir. Toplumların binlerce yıllık yaşam deneyimlerinin tortularında varlığını sürdüren değerler günümüzde özellikle de küreselleşerek değişen dünyanın değerleri içinde varlığını sürdürür.

Bu bakımdan, kültürel bağlamda küreselleşme, benzerliklerle birlikte farklılıkların, evrenelleşmeyle birlikte yerelleşmenin, modernleşmeyle birlikte gelenekselleşmenin eş zamanlı yaşandığı bir süreç (Yetim, 2004, s.18) başlatmıştır.

Küreselleşerek değişen ve bütünleşen dünya toplumlarında ortak değerlerin yaratılmasında, yerel ve bölgesel kültürel zenginlikler yadsınamayacak katma değerler üretir. Geçmişin aynileşmiş profilinin dışında farklılaşarak değişen bu değerler hem toplumların imajı hem de kimlikleri üzerinde belirleyici etkiler yaratır.

Küreselleşme sürecinin, günümüzde pek çok toplumun kültüründe, yeni değerler oluşturduğu gözlenmektedir. Toplumların sahip oldukları kültürel zenginliklerinin yanı sıra oluşturulan bu değerlerinin genç kuşaklara kazandırılmasında kitle iletişim ve bilişim teknolojilerinin yaşamın her alanında yoğun olarak kullanılması ise küresel kültürü sosyalleşme sürecinde önemli bir referans haline getirmiştir. Böylece küresel kültürün üretmiş olduğu değerler, tek tipleşmekten ziyade farklılaşarak değişen toplumların kültürel birikimleri ortak mutabakat noktalarında bütünleşir.

Kültürel küreselleşme sürecinde bireyin kendini geliştirme çabası ve yaşam boyu öğrenme ideali ile “insan” tüm disiplinlerin ilgi odağı olmuş ve değerlerin yeniden keşfedildiği, yapılandırıldığı bir aşamaya gelinmiştir.

Bu aşamada ise eğitim kurumları da küreselleşerek değişen dünyanın değerlerini empoze etmekten ziyade üretilen küresel kültüre katma değer yaratacak, değer ve normları üretebilecek olan kuşaklar hazırlar.

Küreselleşme Bağlamında Eğitim

Eğitim kurumunun görev ve sorumlulukları, yeni bilgiler üretmek, üretilen bilginin toplumda paylaşıma açılmasını sağlamak ve toplumun birikimleri olan kültürel değerleri yeni kuşaklara aktararak, bireylere demokratik bilgi, anlayış ve tutumları kazandırmak, bireylerin hem kendi toplumlarına hem de dünyaya uyumunu sağlamak ve kolaylaştırmak olarak sıralanabilir. Dolayısıyla toplumsal değişmeye uyum sağlayabilecek, değişmeyle birlikte yenilenecek görev ve sorumlulukları üstlenmesi beklenen insan kaynaklarının hazırlanmasının eğitim kurumunun sorumluluğunda olduğu düşünülebilir (Şen, 2007).

Küreselleşme süreciyle birlikte gelişen yeni ekonomik anlayış, beraberinde yeni bir insan kaynağı modelini de ortaya çıkarmıştır. Öğrenmeye açık, kültür ve bilişim kaynaklarına ulaşabilen insan kaynağının dünya ile bütünleşmede

etkin rol oynayabilecek yeteneklere sahip olması beklenmektedir. Bu bağlamda eğitim kurumlarından, küresel ekonomide rekabet edebilen, sosyal ve kültürel politikalarda katma değer yaratabilen nitelikli insan kaynağı yetiştirmeleri beklenmektedir (Tatlıdil ve Günder, 2011).

Bilgi çağında gerçekleşen değişimler, küreselleşme ve küreselleşme ile birlikte ortaya çıkan yeni paradigmlar eğitim sistemlerinde, yaklaşımlarında ve süreçlerinde kaçınılmaz değişme ve gelişmelerin yapılmasını zorunlu kılmıştır. Şişman (2006)'ın da belirttiği gibi, birçok alanda söz konusu olan küreselleşme, eğitimi de etki altına almaktadır. Bilişim sistemlerindeki gelişmeler, eğitim ve öğretimi okulla sınırlı olmaktan çıkarmakta, her yerde ve her zaman yaşam boyu eğitim anlayışının kurumsallaşması gündeme gelmektedir. Tüm bu gelişmelerin yanı sıra, bilgi teknolojileri de eğitimin doğasını ve şeklini değiştirmeye başlamıştır.

Özellikle 1980'lerden sonra, bilişim teknolojilerindeki artış ve dünya çapında yaygın biçimde kullanılması, bilgi teknolojilerinin öğrenme-öğretme süreçlerinde de kullanılmasını gerekli kılmıştır. Bu gereklilik karşısında, web tabanlı öğrenme, e-öğrenme, uluslararası öğretim ve öğrenim ortaklıkları, bilgi paylaşımının web/video konferanslar üzerinden yapılması eğitimin küreselleşmesine verilebilecek en iyi örneklerdir.

Küresel eğitim yaklaşımı çerçevesinde yukarıda örnekleri verilen bilgi teknolojilerini temel alan eğitim uygulamaları aracılığıyla daha verimli bireysel öğrenme yöntemlerinin geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Böylece küresel rekabeti karşılayacak gerekli donanımına sahip bilişim teknolojilerini kullanma becerisine sahip, bilgi okur-yazarı insan kaynaklarının hazırlanması da sağlanmış olacaktır.

Bu bağlamda küresel eğitim yaklaşımları ve yöntemlerinin küreselleşme için gerekli felsefe ve politikaların uygulanmasında destekleyici bir mekanizma niteliğinde olduğu düşünülmektedir (Çelik & Gömleksiz, 2000). Bu düşüncenin yanı sıra Akçay (2003) eğitimin yalnızca küreselleşmeye uyum sağlama aracı olmadığını, aynı zamanda küreselleşmenin yarattığı sorunları aşmak için de etkili bir araç olarak ele alınması gerektiğini ileri sürmektedir. Diğer bir ifadeyle eğitim, küreselleşme sürecinde karşı karşıya kalınan küresel sorunları (ekolojik sorunlar, göç ve işsizlik gibi) çözebilecek insan kaynaklarının hazırlanmasında da etkili bir araç olarak kabul edilmektedir.

Böylece, eğitim kurumu ve küreselleşme süreci arasındaki çift yönlü ilişkinin, küreselleşen dünyanın eğitim sistemlerini yeniden yapılandırırken, eğitim alanındaki gelişmelerin de küreselleşme sürecine hız ve yön vermekte olduğu düşünülmektedir.

Küreselleşen dünyada eğitim, sürekli öğrenmeyi, bilgi üretmeyi, bilgi ile yaşamayı yaşam boyu öğrenme felsefesi bağlamında gerçekleştiren bir süreçtir. Bu nedenle eğitim kurumlarının, küreselleşen dünyanın gereklerini karşılayabilmesi için bazı özelliklere sahip olması gerekir. Garner (aktaran Çalık ve Sezgin, 2005, s.61)'a göre bu özellikler şu şekilde sıralanabilir:

- 1) Eğitim yaşam boyu süren bir etkinlik olmalıdır.
- 2) Eğitim, her zaman, her yerde ve yaşamın her alanında olmalıdır.
- 3) Eğitim, eleştirel düşünmeye, iletişime ve problem çözme becerilerine odaklanmalıdır.
- 4) Öğrenme, toplumun gelişmesinde önemli bir etken olduğu için, eğitim toplumsal gelişmeye yatırım niteliğinde olmalıdır.
- 5) Eğitim sistemi, öğrencilere küresel bir vatandaşlık anlayışı kazandırmalıdır. Küreselleşen dünyada, bireylerin sadece kendi tarihlerini, kültürlerini ve dillerini öğrenmeleri yeterli olmayacaktır. Küresel pazar ekonomisinde başarılı olmak, farklı insanların ve kültürlerin özelliklerini bilmeyi gerektirir. Kendi yaşadığı coğrafyanın dışına çıkamayan bireylerin, küreselleşen bir dünyada başarılı olmaları çok zor olacaktır.
- 6) Eğitim, bireyler ve kurumlar arasında ortaklıklar kurma becerisini sağlamalıdır.

Bu bağlamda günümüz toplumlarında, örgün eğitim kurumlarında edinilen bilgi ve becerilerin yaşam boyu geçerli olduğu düşüncesi yerini, eğitim ve öğrenmenin sürekli olması gerektiğine bırakmıştır. Akbaş (2009, s.327-358)'a göre de bu paradigma değişimi ile örgün eğitim yerine, sürekli eğitim, uzaktan eğitim, e-öğrenme, yaşam boyu öğrenme, öğrenmeyi öğrenme gibi yeni kavramlar ortaya çıkmış, eğitim kurumları bu kavramlara göre yeniden yapılandırılmıştır.

Küresel Değerler ve Eğitim

Küreselleşme süreci bir yönüyle eğitim uygulamalarında uluslararası düzeyde önemli imkânlar sağlarken, diğer yönüyle de farklı kültürlerin ve değerler

sisteminin ulusal kültürler üzerinde baskı kurmasına ya da bireylerin yaşam biçimlerinin değişmesine etkide bulunmaktadır. Bu nedenle küreselleşme sürecinin en çok tartışılan boyutlarından biri bu sürecin kültürel boyutu ve değerler sistemidir. Appadurai (aktaran Lull, 2000, s.150), iletişim teknolojileri aracılığıyla küreselleşme sürecinde kültürel bir standartlaşmadan çok kültürel bir çeşitlilikten söz edilebileceğini ifade ederken, bunun yanı sıra, küreselleşme ile birlikte değerler sisteminde çözümler olduğu, ulusal değerlerin değişime uğradığı yönünde görüşler de ileri sürülmektedir. Held'e göre günümüzde eğitim sistemleri bireyselleşme, sosyal dağılma ve küreselleşmeyle bağlantılı bir takım süreçler, politikalar ve uygulamaların getirdiği sorunlarla karşı karşıyadır (aktaran Lauder ve diğerleri, 2006).

Tüm bu görüşler, günümüzde değerler sisteminin hem yerel hem de küresel nitelikleri bir arada taşıması gerektiği; yerel özelliklerin korunmasının yanı sıra insan haklarına ve farklılıklara saygı duyma, hoşgörü, işbirliği, yardımlaşma gibi küresel değerlerin benimsenmesine ve geliştirilmesine de özen gösterilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Bu doğrultuda Saylor ve diğerleri, (1981) de eğitim kurumunun giderek küreselleşen dünyada, bireyleri ulusal ve evrensel düzeyde sosyal uyum, işbirliği gibi konularda sosyal rollere hazırlaması, ulusal, bölgesel, etnik, dinsel, cinsiyete dayalı ayrımcılıkları ortadan kaldırmaya, çatışmaları azaltmaya, sosyal bütünleşmeyi ve eşitliği sağlamaya, sosyal hareketliliği gerçekleştirmeye, sosyal değişme ve gelişmeyi sağlamaya ve ulusal çıkarlar çerçevesinde bir birlik bilinci ve gücü oluşturmaya hizmet etmesi gerektiğini belirtmektedir.

Bu çerçevede toplumsal ilişki örüntüsü içinde sosyal, siyasal ve kültürel kurumlar arasındaki ilişkileri düzenleyen kurumsallaşmış değerleri yöneten eğitim kurumu aynı zamanda kurumlar arasındaki bağı yetiştirdiği insan kaynağı ve yaşam felsefesi ile etkin bir işleve sahiptir.

Küreselleşme süreciyle birlikte eğitim kurumlarında bir slogan haline gelen “öğrenmeyi öğrenme” ve “yaşam boyu öğrenme” yalnızca bir söylem ya da felsefe olarak kalmamış aynı zamanda eğitim programlarında yapılan güncelleme ve değişikliklerle de uygulama haline gelmiştir.

Günümüz toplumunda, okulun, ders programlarının, öğretmenlerin, anne-babaların ve hatta öğrencilerin tanımı değişmiştir. Okul, sadece belirli bilgi ve becerilerin verildiği bir kurum değil, aynı zamanda toplumu şekillendiren ve özellikle yükseköğretim kurumlarının önderliğinde toplumsal kalkınmaya yön

ve hız veren bir kurum olmak zorundadır. Ders programları, öğrencilere sadece belirli bilgileri aktaran bir anlayış içinde değil, onları gerçek hayata hazırlayan, hayatın gerçeklerinin sentezlendiği bir yaklaşımla düzenlenmelidir. Öğretmenlerin görevi, sadece bilgiyi aktarmak değil, öğrencilere yol gösteren bir rehber ve lider olmaktır. Aynı zamanda, anne-babaların okula ve ders programlarına ilişkin daha fazla katılımı ve birlikteliği desteklenmelidir. Artık, eğitimin merkezindeki olgu, öğrencidir, öğrenen bireydir. Elbette mevcut bilgi birikimi, kültürel değerler ve olgular öğrencilere aktarılacaktır. Ancak, burada amaç, hazır bilgileri ezberletmek değil, öğrencilerin kendi bilgilerini oluşturmalarına yardımcı olmaktır (Çalık ve Sezgin, 2005, s.63) .

Eğitim anlayışı ve uygulamalarında gözlenen tüm bu değişimler çerçevesinde eleştirel düşünme, yaratıcılık, inovasyon ve problem çözme becerilerinin bireylere kazandırılmasının yanı sıra günümüz küreselleşen dünyasında öğrenmenin sürekliliği ilkesi eğitim programlarının en belirleyici özelliği haline gelmiştir.

Küreselleşmeyle birlikte artan uluslararası rekabet koşulları karşısında dünya çapında pek çok ülkede eğitim program ve uygulamalarında yeniden yapılanmaya gidilerek, yeni düzenlemeler gerçekleştirmiştir. Sözü edilen bu düzenlemelerden biri de 1970’lerden itibaren özellikle Avrupa Birliği’nin temel eğitim politikalarında gözlenen yeniden yapılanma sürecidir. AB eğitim politikalarının temel felsefesi olan “öğrenmeyi öğrenme” ve “öğrenmenin yaşam boyu sürmesi” ilkelerinin yaşam kalitesinde ortak değerlerin yaratılmasında ve paylaşılmasında önemli bir role sahip olduğu düşünülmektedir.

Türkiye’nin de 2000’li yıllardan sonra katılım gösterdiği AB Eğitim ve Gençlik programları aracılığıyla farklı ülkelerin eğitim uygulamalarını ve kültürlerini tanımak, öğretmen ve öğrencilerin ülkeler arasında dolaşımını sağlayarak sahip oldukları bilgi ve deneyimleri paylaşmaları amaçlanmaktadır. Bu program ve uygulamalar (Comenius, Erasmus, Leonardo da Vinci vb. gibi) eğitime yeni anlamlar ve değerler yüklemekte, hem bireyleri hem de eğitim sistem, yaklaşım ve süreçlerini değiştirmeye, yeniliklere uyum sağlamaya zorlamaktadır. Avrupa Kredi Transfer Sistemi (AKTS) gibi uluslararası akreditasyon uygulamaları, günümüzde öğrencilerin ve eğitim kurumlarının sadece yerel olarak tanınmasını yetersiz hale getirmekte, eğitim süreç ve çıktılarının uluslararası düzeyde de tanınırlığının gerekliliğini ortaya koymaktadır (Özdemir, 2011, s.100).

Son yıllarda Türkiye’de de üniversiteler başta olmak üzere pek çok eğitim kurumu yürüttükleri eğitim programlarının amaçlarını, içeriğini, eğitim süreçlerini ve öğrenme çıktılarını uluslararası standartlar çerçevesinde belirlemeye ve

uygulamaya başlamıştır. Yine farklı eğitim programları ve teşvik edilen projeler ile pek çok eğitimsel ve toplumsal sorunlar ele alınarak küresel sorunlara küresel çözüm yolları aranmaktadır.

Ancak, Öz'ün küreselleşme sürecinin eğitim üzerine etkilerini incelemek üzere 2009 yılında İzmir ilinde yapmış olduğu çalışma sonuçlarına göre, nitelikli insan kaynağını yetiştirmesi beklenen öğretmenlerin AB eğitim programları çerçevesinde yürütülen projelerde sadece %17.6 oranında yer alması dikkat çekicidir. Bu oran içinde de özel liselerde çalışan, yabancı dil bilen, lisansüstü eğitim gören öğretmenler ağırlıklıdır.

Bu veriler, mesleklerine ilişkin vizyon geliştiren, yeni değerlere uyum sağlayan öğretmenlerin ne kadar az sayıda olduğunu göstermiştir. Bununla birlikte öğretmenlerin pek çoğunun (%62) öğrencilerini yurt dışı projelere katılım konusunda teşvik etmesi hem öğretmenlerin hem de öğrencilerin küreselleşen dünyada rekabet etme gücü yüksek insan kaynağının hazırlanmasında yararlı olacaktır (Öz, 2009, s.174).

Bu nedenle küreselleşen değerler karşısında Türk Milli Eğitim Sistemi'nin değişen dünya koşullarını göz önüne alarak eğitimin temel felsefesinin ve fonksiyonlarının yeniden yapılanmasına özen göstermesi beklenmektedir.

Küreselleşen değerler karşısında Türk Milli Eğitim Sistemi'nin yeniden yapılanma ihtiyacının nedenlerini Doğan (1999, s.49-53) da şu şekilde sıralamaktadır:

1. Türkiye'de eğitimin ulusal ve evrensel boyutlarda öngörülen hedeflerinin gerçekleştirilmesinde bazı sorunlar yaşanmaktadır. Bürokratik ve sosyo-kültürel yapı bunu tetiklemektedir.
2. Türkiye'de, eğitimden beklentileri günlük ve dönemsel sorunlar belirlemektedir. Bu nedenle, eğitime ilişkin uzun dönemli bir vizyon belirlenememiştir.
3. Türk eğitim sisteminde programlar, mevcut haliyle değişim kültürünün beklentileriyle uygunluk göstermemektedir. Ders kitapları, sınav sistemi ve programda değişim kültürü etkili şekilde yansıtılmamaktadır.

Sonuç

Toplumsal kurumlar, kurumsallaşmış değerleri kullanır ve yönetirken toplumsal ilişki örüntüsü içinde yaşam felsefesinde değerler sistemini göz ardı edemezler.

Belki birçok yazar da bu bağlamda değerlerin toplumsal ilişkilerin düzenlenmesinde ve toplumsal bütünlüğün işleyiş ve korunmasında paylaşılan ortak değerlerin önemine dikkat çekmişlerdir.

Bu nedenle ortak mutabakat noktalarında kabul gören kurumsallaşmış, gelişerek değiştirilmiş değerler; toplumun bütünlüğünü, uyumunu, yaşam kalitesini anlamlılaştıran sistem olarak kabul görürler.

Kaosun, düzensizliğin bireyler ve toplumsal kurumlar arasındaki güven kaybının sorunsalı olarak değerler sistemindeki çözülme gösterilmektedir. Bireyin diğer bireylerle, gruplarla ve toplumla ilişkilerini düzenleyen değerler sistemi, ortak mutabakat noktalarında oluşan güven alanları yaratır. Günümüzde en fazla tartışılan konuların başında gelen toplumsal suçlardaki artışın kökeninde de bireylerin topluma olan güveninin sarsılması gösterilmektedir. Toplumun merkezinde yer alan bireyin beklenti kalıplarına cevap veren değerlerdeki çözülme arttıkça toplumlarda sosyal ve psikolojik gerginliklerin arttığı görülmektedir.

Bireyin kendine, içinde yaşadığı topluma ve kurumlara duyduğu güven, paylaşıma açılan değerler sistemine katılımla birlikte artmaktadır. Bu nedenle toplumların binlerce yıllık yaşam deneyimlerinde oluşan ve bugün özellikle de küreselleşerek değişen dünyanın kültür sistemi içinde varlığını sürdüren değerlerin paylaşılmasında ve içselleştirilmesinde eğitim kurumu tartışmasız ve vazgeçilmez bir öneme sahiptir.

Bu bağlamda, toplumların sahip olduğu siyasal, ekonomik, kültürel değerlerin eğitim programları kapsamında nasıl yer alacağının ve öğrenileceğinin yeniden düzenlenmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Çünkü eğitim programlarından giderek küreselleşen dünyada, bireyleri ulusal ve küresel düzeyde sosyal uyum, işbirliği gibi konularda sosyal rollere hazırlaması; yerel, ulusal, bölgesel, etnik, dinsel, cinsiyete dayalı ayrımcılıkları ortadan kaldırmaya, çatışmaları azaltmaya, sosyal bütünleşmeyi ve eşitliği sağlamaya hizmet etmesi beklenmektedir.

Şişman (2006)'nın da belirttiği gibi, uluslararası açıdan bakıldığında, eğitim programlarının ve programların uygulandığı okulların farklı kültürlerle karşı durabilirliği teşvik etmesi, farklı bölge ve toplumlarda farklı inanç, değer, norm ve geleneklerin varlığını kabullenmeyi, küresel bir kültürün oluşumuna katkı sağlaması beklenir.

Yine Çalık ve Sezgin (2005, s.102) de günümüzün eğitim program ve uygulamalarında doğadan, çevreden izole olmaktan çok çevreyle uyumun, baskıcı

ve bireysel olmaktan çok işbirliğinin ve dünya çapında tüm kültürlerle saygı duyulması gerektiği görüşünün vurgulanmasını önermektedir.

Öğrenci merkezli eğitim anlayışının temel felsefesi 21. yüzyıl yaşam anlayışının bireysel farklılıkları yaşamın merkezine taşımasından kaynaklanmaktadır. Belki bu nedenle küreselleşerek değişen dünyada eğitim programları öğrencilerin kimlikleri kadar kişiliklerinin özgürleşmesini hedeflemektedir.

Kaynakça

- Akçay, R. C. (2003). *Küreselleşme, eğitimsel yoksunluk ve yetişkin eğitimi*, *Milli Eğitim Dergisi*, 159. (http://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/159/akcay.htm Erişim tarihi: 02.08.2011).
- Aktan, C. C., & Vural, İ. Y. (2004). *Globalleşme / fırsat mı, tehdit mi?*, 1. Basım, İstanbul: Zaman Kitap.
- Akbaş, O. (2009). Eğitim bilimlerinde yeni yönelimler. E. Karip (Ed.), *Eğitim Bilimine Giriş* içinde, Ankara: Pegem Akademi.
- Çalık, T. & Sezgin F. (2005). Küreselleşme, bilgi toplumu ve eğitim. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 13(1), 55-66, Mart 2005.
- Çelik, V. & Gömlüksiz, M. N. (2000). A critical examination of globalization and its effects on education. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(2), 133-144.
- Doğan, E. (2002). Küreselleşme ve eğitim. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 6, Ankara.
- Doğan, İ. (1999). Küresel değerler ve eğitim: Türkiye örneği. *21. Yüzyılın Eşiğinde Türk Eğitim Sistemi Ulusal Sempozyumu*, 25-27 Kasım 1999, Ankara: Tekişik.
- Ercan, R. (2002). Küreselleşme ve sosyal bilimler kitabı üzerine. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 6, 121-130.
- Giddens, A. (2004). *Modernliğin sonuçları*, (Ersin Kuşdil, Çev.), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Gökçe, F. (2009). *Değişme sürecinde devlet ve eğitim*. (5. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Hall, S. (1998). Yerel ve küresel: Küreselleşme ve etniklik. *Kültür, Küreselleşme ve Dünya Sistemi* içinde, Der: Anthony D. King, (Gülcan Seçkin, Ümit Hüsrev Yolsal, Çev.), Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Kuşdil, E. & Kağıtçıbaşı, Ç. (2000). Türk öğretmenlerinin değer yönelimleri ve Schwartz değer kuramı. *Türk Psikoloji Dergisi*, 15(42), 59-76.

- Lauder, H., Brown, P., Dillabough, J. A., & Halsey, A. H. (2006). Introduction: The prospects for education: Individualization, globalization, and social change. (ed. H. Lauder, P. Brown, J. A. Dillabough, & A. H. Halsey). *Education, Globalization, and Social Change*. Oxford: Oxford University Press, pp.1-70.
- Lull, J. (2000). *Media, communication, culture*. Cambridge: Polity Press.
- Öz Kılınç, M. (2009). *Küreselleşme sürecinin eğitim üzerine etkileri ve öğretmen kimliği*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Özdemir, S. M. (2011). Toplumsal değişme ve küreselleşme bağlamında eğitim ve eğitim programları: Kavramsal bir çözümleme. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(1), 85-110.
- Robertson, R. (1999). *Küreselleşme, toplum kuramı ve küresel kültür*. (Ü. H. Yolsal, Çev.) Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Saylor, J. G., Alexander, W. M., & Lewis, A. J. (1981). *Curriculum planning for beter teaching and learning*. New York: Holt, Rinehart and Winston.
- Şen, Ş. (2007). Eğitim açısından toplumsal değişme ve yenileşme. E. Karip (Ed.), *Eğitim Bilimine Giriş* içinde, (s:173-189) Ankara: Pegem Akademi.
- Şişman, M. (2006). *Eğitim bilimine giriş*. Ankara: Pegem Akademi.
- Tatlıdil, E. (1994). Türkiye’de kentleşme ve kentleşmede kimlik sorunu. *2000’li Yıllarda Türkiye’deki Toplumsal ve Kültürel Dönüşümler Sempozyumu*, 14-16 Aralık 1994, UNESCO Türkiye MİLLÎ Komisyonu, Abant.
- Tatlıdil, E. & Demircioğlu, N. (1995). Avrupa Birliği ve Türkiye’de eğitim. *Türkiye - AB İlişkileri ve Gümrük Birliği Sürecinde Sektörlerimiz*, İzmir Ticaret Odası Yayınları.
- Tatlıdil, E. (2009). Küreselleşme, kültür, kültürel kimlik ve çeşitlilik. *Kültürel Çeşitlilik, Toplumsal Gelişim ve Mimarlık Sempozyumu*, Türkiye Mimarlar Odası, Antakya.
- Tatlıdil, E. (2010). Kent - köy bağlamında Türk insanının yeni değerleri. *Prof. Dr. Erol Güngör’ün Anısına Türkiye’de Değişim Sempozyumu*, 6-9 Aralık 2010, Ankara: Gazi Üniversitesi Yayını.
- Tatlıdil, E. & Günder Esgin, E. (2011). Küreselleşerek değişen dünyada yükseköğretim anlayışı. *Uluslararası Yükseköğretim Kongresi: Yeni Yönelişler ve Sorunlar*, YÖK Başkanlığı, İstanbul.
- Yetim, N.(2004). Küresel üretim yapılanmasına kültürel yanıtlar: Ulusal-Yerel? *Doğu-Batı*, 18, 129-140.

The Effects of Globalized Values on Educational Institutions

Ercan TATLIDİL*

Esma ESGİN GÜNDER**

Introduction

Throughout human history the social improvement period has created different effects on all social institutions primarily on both educational institution and life style of individuals. With economic, social and cultural developments, the globalization period, which started from the last quarter of the 20th century and has gradually increased since the first decade of the 21st century, leads to a new changing period that has never been experienced before. In this respect, it is thought that particularly social and cultural aspects of globalization will be more effective on social institutions within the social system in the future.

In this study, the effects of globalization period on educational institution and culture were considered by making conceptual analysis in view of the social change in educational concept through the conceptual data obtained from literature. Particularly the effect of cultural aspect of globalization on educational process, politics and programs was discussed within the system of values.

* Prof. Dr., Ege University, Faculty of Arts, Department of Sociology

E-mail: ercan.tatlidil@ege.edu.tr

Address for correspondence: Ege Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, Bornova / İzmir

** Lecturer, Celal Bayar University, Faculty of Education, Department of Educational Sciences

E-mail: esmaesgin@hotmail.com

The period of change which improves with Information Technology Revolution has different effects on societies and educational system and in almost every stage of educational system, many changes have been observed in both producing and sharing information.

It is surely beyond doubt that there are several factors that affect social change. These factors can be summarized under the titles as follows (Gökçe, 2009): “Developments in science and technology, urbanization, demographic changes, economic structure, natural environment, political structure, education, values and ideologies”. Among these factors, education which is a part of social structure is both the subjects (affecting) and the object (affected) of social change (Şişman, 2006).

It is not possible to consider education separate from the changes in other fields (economy, politics and culture). While the cultural aspect of globalization period changes some priorities in the system of values, it affects the understanding and practices in education.

The Cultural Aspect of Globalization Period

The globalization phenomenon which is discussed in not only daily life but also in intellectual field is a determinant in almost every field of society from economy to politics and from politics to culture. In 1960's, although McLuhan used the concept of “global village” having a close meaning to globalization in the field of media and culture, globalization term was first used in sociology by Ruland Robertson meaning “degradation of the world” (Robertson, 1999, p. 168) and the process of “world's becoming a single place”(Robertson, 1999, p. 85).

On the other hand, Giddens (2004, p. 69) considered globalization as the result of modernism, while Hall (1998:38) defined it as “a world process”.

As well as the economic aspect of globalization, the cultural aspect has also been achieved by the developments in communication technologies. During the process of cultural globalization, the local cultures have been restructured as a source of wealth by discovering the local differences.

The discovery of different sub-cultures in different working and life conditions led to the formation of characteristics not similar to one another in urban areas. The cities causing the virtue of democratic process gave the opportunity to different individuals for living together (Tatlidil, 1994).

The values which keep on existing in the remains of life experiences of societies for thousands of years go on living in the values of changing world with globalization. Therefore, globalization culturally initiated a period in which similarities and differences; globalization and localization; and modernization and customization were spontaneously occurred (Yetim, 2004, p. 18). In this period, with the effort of individual to develop himself/herself and the purpose of lifelong learning, “human” became the focus point of all disciplines by rediscovering and restructuring the values.

Education in Globalization Context

The new economic understanding, which has developed through the period of globalization, has found out a new human source model. It is expected that this human source that can access to the resources of culture and information should have the skills which may play an effective role in integration with the world. In this respect, the educational institutions are expected to train qualified human source that forms added value in social and cultural politics and that competes in global economy (Tatlıdıl & Esgin Günder, 2011). As Şişman (2006) stated, globalization at issue in many fields has affected education as well. The improvements in information systems began to change the nature and structure of education and the concept of education was institutionalized every time and everywhere.

It is thought that global educational approaches and methods act as a supportive mechanism in the application of necessary philosophy and politics. (Çelik & Gömleksiz, 2000). In addition to this view, Akçay (2003) claimed that education is not only an adaptation source but also an effective source to cope with the problems due to globalization. In the global world, education a process which requires learning constantly, producing information and living with this information via lifelong learning philosophy.

Global Values and Education

While globalization gives opportunities in educational practices internationally, it has an effect on pressing over different cultures and value systems or on changing the life style of the individuals. Thus, one of the most discussed aspects of globalization period is its cultural aspect and value systems.

Although Appadurai (cited in Lull, 2000, p. 150) reported a cultural diversity rather than a cultural standardization through information Technologies, there have been views claiming that the system of values have disintegrated with globalization and international values have changed. According to Held, the present educational systems have faced with problems caused by a number of processes, politics and practices in connection with individualization, social disintegration and globalization (cited in Lauder et al., 2006).

Accordingly, Saylor (et al., 1981) reported that educational institutions should prepare the individuals globally and internationally about social cohesion and cooperation in this globalized world. Moreover, he mentioned that these educational institutions should eliminate international, ethical, ethnical, religious and sexual discrimination as well as reducing conflicts, enabling social integrity, change, development and equality, and achieving social mobility aiming at serving a community sense and power within national interests.

The slogan “learning to learn” and “lifelong learning” which has been used in educational institutions with globalization period is not only an expression or philosophy but also an application in updatings and changings in educational curriculum.

Nowadays, the student, as a learning individual, is in the center of education. There is no doubt that the accumulation of current information, cultural values and concepts will be transferred to students. However, the purpose here is not to make the current information memorize but to help the students form their own information (Çalık & Sezgin, 2005, p. 63).

According to all these changes observed in the concept of education and practices, the most determining characteristic of educational curriculum is teaching the individuals about critical thinking, creativity, innovation and skills of problem solving as well as the principle of continuity in learning.

New regulations have been carried out in many countries by reconstruction in educational curriculum and practices against the increasing international competition conditions with globalization process. One of these mentioned regulations is the period of reconstruction which has been observed particularly in the basic educational politics of European Union.

Through the EU Educational and Youth Programs in which Turkey started to participate after 2000s, it is aimed to know the educational applications and

cultures in different countries and to share their knowledge and experiences by providing the movement of the students and teachers among the countries.

These programs and their applications (such as, Comenius, Erasmus, Leonardo da Vinci etc.) add new meanings and values to education, and force both individuals and education systems, approaches and processes to change and adapt to the changes and innovations. International accreditation practices like the European Credit Accumulation and Transfer System (ECTS) make students and educational institutions almost impossible to be recognized locally but also they show the necessity of recognition on an international level today (Özdemir, 2011, p. 100).

In recent years in Turkey as well, many educational and social problems have been dealt with and global solutions have been looked for global problems through different educational programs and projects supported in many educational institutions, universities being on the top of the list.

However, according to the conclusions of the study which Öz (2009) carried out in İzmir province in 2009 in order to investigate the effects of globalization on education, it is worth noting that the teachers expected to raise the qualified human resource were involved in only 17.6% of the projects carried out in the frame of EU educational programs. Among these rates, the ratio of the teachers working for private schools, speaking foreign languages and having post graduate educations was quite high. Nevertheless, many of the teachers' (62%) encouraging their students for participating international projects will be beneficial both for the teachers and the students to prepare the human resource having high competitive skills in a world that goes on its globalization period (Öz, 2009, p. 174).

For this reason, in view of the globalizing values, Turkish National Education system is expected to be attentive in reconstructing the main points and functions of education regarding the changing world conjecture.

Conclusion

Social institutions cannot ignore the system of values in the philosophy of life in the social relations pattern while using and managing institutionalized values. Therefore, the values which are accepted, institutionalized and changed by improving in mutual agreement points are accepted as the system giving meaning to social integrity, harmony and quality of life.

The system of values which arranges the relations of the individuals with other individuals, groups and society creates reliable fields on mutual agreement points. It is clearly seen that as the disintegration in the values of individual expectations found in the society increases, the social and psychological conflicts and disagreements also rises.

The trust of individuals in the society and institutions enhances by being a part of the system of values open to sharing. Therefore, educational institutions has an indispensable and unavoidable importance in sharing and internalizing the values existing in the cultural system of the changing world with globalization.

Accordingly, it is expected that the educational programs should eliminate international, ethical, ethnical, religious and sexual discrimination as well as reducing conflicts, enabling social integrity, change, development and equality, and achieving social mobility aiming at serving a community sense and power.

As Şişman (2006) stated in his study, when considered from an international view, these educational programs and the schools using such programs should encourage individuals to be sensitive about different cultures and should admit the existence of different beliefs, values, norms and customs in diverse regions and societies by contributing to the formation of a global culture.

Furthermore, Çalık and Sezgin (2005,p. 102) also suggested that in today's educational programs and practices, adaptation to the environment rather than being isolated and cooperation and respect rather than being repressive and individualized should be emphasized and all the cultures should be respected worldwide.

Keywords- Social change, Globalization, Education, Culture, Values